

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

Felanitx: una font inesgotable de recursos educatius

Un itinerari per a alumnes de 6è d'Educació Primària

Tomeu Martorell Rigo

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2020-21

Treball tutelat per Antoni Ordinas Garau.
Departament de Geografia. Àrea de geografia humana.

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	☒	☐	☐	☒

Paraules clau del treball:
Felanitx, Educació Primària, itinerari didàctic, geografia.

Resum

Trobem multitud de llocs que ens poden servir com a recursos educatius. Felanitx és un d'aquests llocs i en aquest Treball de Fi de Grau es presenta un itinerari didàctic per diferents indrets del municipi de Felanitx que ens permetran conèixer una mica més sobre aspectes geogràfics, històrics i culturals del poble. Durant el recorregut es veurà l'evolució que han tingut els diferents nuclis de població així com l'evolució econòmica i demogràfica. És una sortida pensada per alumnes de segon cicle avançat, de 6è d'Educació Primària, ja que hi ha continguts i aspectes que tal vegada són una mica complexos per infants de menys edat. La finalitat d'aquest treball és apropar a l'alumnat a què conegui més sobre l'entorn i la cultura local d'una manera lúdica i atractiva com ho és el fet de realitzar-ho mitjançant una sortida didàctica.

Paraules clau: Felanitx, Educació Primària, itinerari didàctic, geografia.

Abstract

We find many places that can serve us as educational resources. Felanitx is one of these places and in this Final Degree Project a didactic itinerary is presented for different places in the municipality of Felanitx that will allow us to know a little more about geographical, historical, and cultural aspects of the town. During the tour you will see the evolution of the different population centers as well as the economic and demographic evolution. It is an outing designed for students in the advanced second cycle, in the 6th year of Primary Education, as there are contents and aspects that may be a bit complex for younger children. The purpose of this work is to bring students to know more about the environment and local culture in a playful and attractive way, as is the fact of doing it through a didactic output.

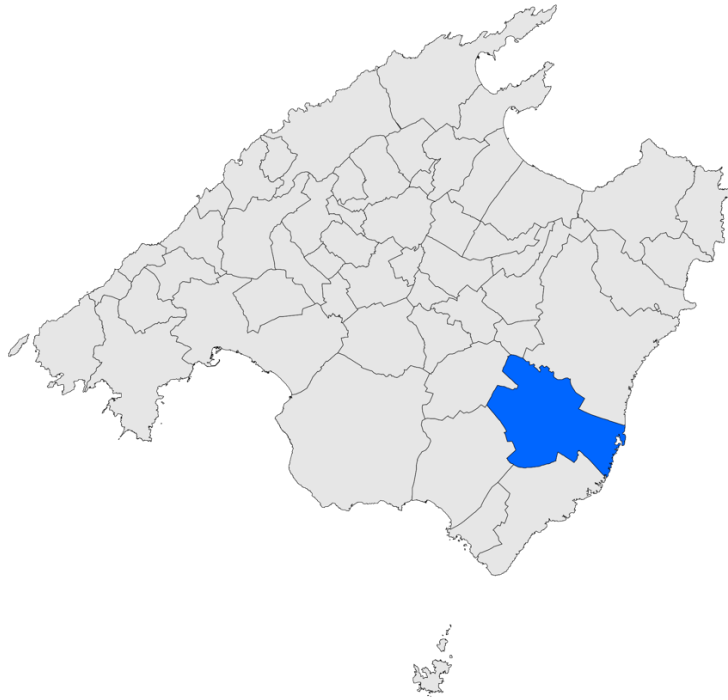
Key words: Felanitx, Primary Education, didactic itinerary, geography.

Índex:

1.	Introducció	5
2.	Justificació del tema escollit	10
3.	Objectius	12
3.1.	Objectius generals	12
3.2.	Objectius específics	12
4.	Metodologia utilitzada per desenvolupar el treball	13
5.	Estructura i desenvolupament dels continguts	14
5.1.	Font de Santa Margalida	15
5.2.	Mercat municipal	16
5.3.	La Sala	18
5.4.	Celler cooperatiu Es Sindicat	19
5.5.	Puig de Sant Salvador	21
5.6.	Portocolom.....	22
6.	Proposta didàctica	26
6.1.	Abans de la sortida.....	26
6.1.1.	Recomanacions pel dia de la sortida.	27
6.2.	Durant la sortida	27
6.3.	Després de la sortida	33
6.3.1.	Qüestionari final.	33
6.3.2.	Presentació en grup.....	34
7.	Avaluació.....	34
8.	Conclusions	35
9.	Referències bibliogràfiques	36
9.1.	Bibliografia consultada.....	37
9.2.	Altra webgrafia consultada	37
10.	Annexos	38
10.1.	Annex 1: Quadern de l'alumne	38
10.2.	Annex 2: Qüestionari final	49
10.3.	Annex 3: Rúbrica d'avaluació d'actitud.....	49
10.4.	Annex 4: Rúbrica d'avaluació del quadern de l'alumne.....	50
10.5.	Annex 5: Rúbrica d'avaluació de la presentació en grup.....	51

1. Introducció

El terme municipal de Felanitx, situat al sud-est de l'illa de Mallorca i amb una extensió de 171,67 km², és un dels municipis que pertanyen a la comarca del migjorn de Mallorca. Aquest, és el quart municipi més extens de la nostra illa per darrere de Lluçmajor, Manacor i Palma, i el cinquè més extens de les Illes Balears per darrere també del municipi menorquí de Ciutadella.

Situació geogràfica de Felanitx. Font: extreta d'internet.

Actualment es coneixen dues teories que ens ajuden a conèixer l'origen de la paraula “Felanitx”, que dóna nom a aquest terme. Pel que fa a la primera, trobem que és un nom d'origen aràbic provinent de la paraula *Felhani* o *Felhànis*, les quals signifiquen “fondal” o “endinsada”. Aleshores, aquest topònim faria referència a “lloc baix”. Mentre que per altra banda, trobem que és un mot que prové del llatí, de la paraula “foenaličius”, format pel mot *foenum* i els sufixes *-alis* i *-icius*. Aquesta paraula d'origen llatí significaria “lloc on es fa fenàs” que és una planta que fa poblacions als marges i als prats secs. A conseqüència de la influència de l'àrab, el sufix *-icius* passaria a ser ara *-itx*. Per tant, el topònim passaria a ser *Fenalitx*. Finalment, el mot va sofrir una metàtesi, un canvi d'ordre de dos sons dins una paraula, i aleshores passaria a anomenar-se Felanitx.

El municipi felanitxer limita amb els altres termes municipals com són el de Santanyí, Campos, Porreres, Vilafranca de Bonany i Manacor. Per altra banda, també es troba banyat per les aigües del Mar Mediterrani en la seva part costanera.

Amb dades de 2020, el terme de Felanitx té una població aproximada de 18.200 habitants. A més del nucli principal de població, que és el mateix poble, trobem altres nuclis poblacionals, que són Cas Concos, es Carritxó, s'Horta, Portocolom, Son Mesquida, Son Negre, Son Valls, Son Prohens, Cala Ferrera i Cala Serena.

Dintre del mateix terme podem diferenciar tres àrees importants. La primera és la part costanera, que s'obre per la costa de llevant al Mar Mediterrani. D'aquesta àrea en podem destacar el nucli urbà de Portocolom, poble que històricament ha tingut molta importància dins el terme i també dins l'illa de Mallorca. La segona àrea a destacar és el pla, zona que presenta terrenys enclotats i planers, on trobem el principal nucli de població que és Felanitx. Finalment trobem la zona muntanyosa, que es troba entre les àrees del pla i la marina. D'aquesta zona muntanyosa pertanyent a les Serres de Llevant, en podem destacar els cims més importants del terme com són el Puig de Sant Salvador (509 m), el Puig de s'Envestida (421 m), el Puig de la Comuna Grossa (409 m) i el Castell de Santueri (408 m).

Zona costanera vista des de Sant Salvador. Font: imatge pròpia.

Zona plana vista des de Sant Salvador. Font: imatge pròpia.

Els primers pobladors que arribaren a Felanitx ho varen fer més o menys el 2000 abans del naixement de Crist. Principalment es varen instal·lar a dos indrets, com són el Castell de Santueri i el Puig de Sa Mola. En ambdues zones hi podem trobar coves, siguin naturals o artificials, les quals servien com habitatge i element de protecció als habitants primitius del moment.

Anys endavant, durant l'època de la cultura talaiòtica, el terme felanitxer esdevingué un poble poderós. D'aquests anys en podem trobar restes ben conservades als jaciments dels Closos de Can Gaià, a la zona de Portocolom o al poblat talaiòtic d'Els Rossells, als afores del nucli urbà de Cas Concos.

Naveta dels Closos de Can Gaià. Font: imatge pròpia.

De les èpoques que varen dominar els romans i després els àrabs no se n'han trobat restes per conèixer com era la vida a la ciutat durant aquests anys. El que sí que es coneix és que després de la conquesta de Mallorca per part de Jaume I i les seves tropes, el primer senyor cristià que va tenir Felanitx va ser Nuno Sanç, comte del Rosselló. No va ser fins a l'any 1300 quan va néixer de manera oficial el poble de Felanitx, després que el rei Jaume II atorgués la carta fundacional. D'aquesta manera, es varen començar a construir cases al voltant de l'Església de Santa Maria, que és una petita església que es troba just a la vora de l'Església de Sant Miquel, al centre de Felanitx, al davant de la plaça de Santa Margalida.

Felanitx és i ha estat des de fa molts anys terra de vins. Segons dades de Pere Xamena (1976), al seu llibre "Història de Felanitx", exposa que ja al segle XVI només al terme de Felanitx es superaven les 250 quarterades de vinya. En aquest cas, segons dades de Pere Xamena i Ramon Rosselló (2004) al segon tom del llibre "Història de Felanitx", trobem que a finals de segle XIII ja hi havia més de 3.000 hectàrees de vinya. La demanda de vins espanyols va augmentar quan la fil·loxera va atacar a les vinyes franceses i per això l'extensió de vinya que hi havia a Felanitx l'any 1890 havia arribat a les 5.138 quarterades.

La producció de vi va ser durant molt de temps una gran font d'ingressos per al poble. Durant uns quants segles aquesta producció vitícola va anar en augment, sent Felanitx la zona on hi havia més terres amb aquest tipus de cultiu. A finals del segle XIX la producció de vi es va veure fortament afectada a conseqüència de la plaga de la "fil·loxera" que atacà a totes les vinyes del poble. Varen ser anys d'autèntica misèria.

Fou a principis del segle XX quan es va començar a reactivar l'economia amb els sectors de la ramaderia i l'agricultura. L'any 1910 es va construir l'Estació Enològica, situada al passeig de Ramon Llull. Per tal de donar sortida a la producció vitícola, Ernest Mestre, el director de la mateixa estació, va tenir la brillant idea de construir un celler cooperatiu. D'aquesta manera va sorgir Es Sindicat, un celler cooperatiu que ajudaria als pagesos que no tenien celler propi a vendre el seu vi. Aquest edifici es va construir entre els anys 1919 i 1921.

A més de les terres dedicades a la vinya, al terme felanitxer també hi predominen els cultius de secà com el gra, ametllers, garrofers o ferratges. Dels paisatges felanitxers en destaquen els alzinars, pinars i garrigues, a les terres que no han estat sembrades. També corresponent al sector primari prenen una gran importància la ramaderia de bestiar boví, oví, porcí i aviram, com també la pesca a Portocolom.

De la cultura felanitxera en podem destacar el mercat setmanal que es duu a terme els diumenges, que tot i ara no tenir tanta importància, durant molts anys gent d'altres pobles acudia cada setmana a la vila. Destaquen quatre fires que encara tenen molt de ressò dins l'illa, que són la Fira de Maig, que es celebra el segon diumenge del mateix mes de maig; la Fira de Sant Agustí, celebrada durant la revetlla de Sant Agustí dia 27 d'agost; la Fira de Sant Miquel, que es duu a terme el diumenge anterior al 29 de setembre; i la Fira del Pebre Bord, la darrera de l'any, que es celebra el diumenge posterior al 18 d'octubre.

Santa Margalida és la patrona del poble i juntament amb les festes de Sant Agustí, són les dues celebracions amb més rellevància del terme felanitxer. Durant les mateixes festes surten Els Cavallets, un grup de 7 nins i nines d'entre 10 i 13 anys que ballen pels carrers del poble acompanyats de les xeremies. A Felanitx també trobem la figura de Sant Joan Pelós que surt a ballar el dia de Sant Joan. Finalment trobem Els Salers, un grup de persones que es passegen pels carrers del poble el dia de Pasqua. Canten acompanyats de diferents instruments com les guitarres i les flautes per recaptar productes com rubiols i panades.

Els Cavallets de Felanitx. Font: extreta d'internet.

2. Justificació del tema escollit

A l'hora de fer la selecció de la temàtica del meu Treball de Fi de Grau no vaig tenir massa dubtes per decantar-me pel que volia fer. A continuació s'exposen els principals motius pels quals vaig decidir triar aquest tema.

El primer motiu és per l'estima que tenc al terme de Felanitx, que és on he viscut durant tota la meua vida. És un terme amb un encant especial. El fet poder realitzar aquest TFG sobre el meu municipi de residència em fa especial il·lusió. A més de sentir-me molt a gust amb el tema seleccionat, és una gran oportunitat per a mi per conèixer molt més sobre la història i la cultura de La Vila.

Un altre dels motius és perquè pens que aquest municipi és un lloc amb un elevat interès històric, social i cultural, del qual se'n poden extreure molta informació i coneixements que poden ser de gran importància i interès, sigui pels mateixos felanitxers o per qualsevol altra persona que vulgui visitar el terme. Encara que visquem a una illa i el territori no sigui molt extens hi ha molta gent que desconeix la cultura popular o tradicions del seu poble o de pobles veïns. Aquesta, és una oportunitat per donar a conèixer la història i les tradicions de Felanitx.

El següent motiu i un dels més importants és perquè crec que la cultura popular mallorquina s'ha de seguir conservant en el futur. No tan sols la cultura mallorquina, sinó també la cultura local, les celebracions de tots els pobles i llogarets de Mallorca. Aquestes tradicions les hem de mantenir i han de seguir perdurant en les generacions futures. És per això que el jovent i alumnes com són els destinataris d'aquesta sortida didàctica han de ser conscients i conèixer aquesta cultura de la qual estem parlant.

El fet de poder fer un treball relacionat amb la geografia obre un ventall d'oportunitats i àmbits amb els quals es pot treballar. D'aquesta manera podem abraçar molts temes i relacionar-los tots a través de la geografia. A més, també es treballaran aspectes com pot ser la història, que ens ajudarà a conèixer sobre el passat del municipi felanitxer. És important que l'alumnat conegui d'on venim i quines són les nostres arrels per saber cap on anem.

Per aquest fet, realitzant una sortida didàctica, podrem relacionar totes aquestes dimensions i ajudarem a l'alumnat a què el seu aprenentatge sigui significatiu. Hem de tenir en compte, però, que el fet de sortir al medi natural a fer un itinerari no és un recurs que educa per si mateix, sinó que haurem d'haver fet una bona programació perquè el nostre objectiu educatiu

s'assoleixi amb èxit (Sánchez Angosto, 2021). D'aquesta manera, l'itinerari permetrà que l'alumnat s'aproximi a la realitat social i natural de manera directa i experiencial, amb els avantatges que això suposa, mentre es genera un aprenentatge significatiu alhora que es valora l'entorn i el patrimoni (Cantó Doménech & Fuertes Muñoz, 2015).

Gràcies a aquest itinerari, podrem veure com ha anat evolucionant el terme de Felanitx durant la seva història, principalment pel que fa a l'economia. Podrem veure doncs com els diferents sectors (primari, secundari i terciari) han anat tenint més o menys importància dependent de l'època històrica.

Hem de tenir en compte la importància que poden arribar a tenir les sortides didàctiques. Delors (citada per Sánchez Angosto, 2021) afirma que les sortides de camp com a estratègia en el procés d'ensenyament i aprenentatge facilita el compliment dels quatre pilars de l'educació que proposa la UNESCO, que són: aprendre a ser, aprendre a conviure, aprendre a conèixer i aprendre a fer. Els itineraris didàctics ens permetran a l'alumnat tenir una visió crítica de la realitat que ens envolta i dels problemes de la societat actual. Aquest tipus d'activitat permetrà doncs a l'alumnat que desenvolupi habilitats com poden ser el pensament crític, l'observació o la reflexió. En aquest cas, el paper del mestre recau en un paper de guia, ajudant sempre que sigui necessari a trobar i seleccionar les fonts de coneixements que puguin ser útils per a l'alumnat. Aquest paper que agafa el mestre és fonamental també per al desenvolupament que tenen els infants, ja que d'aquesta manera s'afavoreix a la seva pròpia autonomia i esperit crític.

Per altra banda, trobem també que les sortides escolars, sigui amb finalitat educativa o per oci, tenen beneficis, com per exemple que l'alumnat desenvolupa i assimila una sèrie de valors i normes de comportament mentre són fora de les aules. Per exemple la convivència i el respecte amb els seus companys i companyes mentre són de camí amb l'autocar, durant les pauses o inclús durant les activitats que es realitzen, ja que en moltes d'elles s'ha d'interactuar entre ells (Maestro Rodríguez, 2017).

Amb el present treball també m'agradaria fer una mica de reivindicació sobre la importància i el valor que poden tenir aquestes sortides de camp. És per això que m'agradaria que d'alguna manera serveixi per animar als docents a sortir més freqüentment de les aules, ja que fora de l'escola hi ha infinits recursos que ens poden ser útils per ensenyar als nostres alumnes. De ben segur que els infants també ho agraeixen, ja que anar d'excursió ha estat sempre una activitat engrescadora per als nins i nines durant l'etapa escolar.

3. Objectius

Els objectius que es proposen a continuació es divideixen en dos apartats. En primer lloc trobem uns objectius més generals i en segon lloc trobem els objectius específics, que serien el camí a seguir per arribar als objectius generals. Alguns d'aquests objectius són extrets del Currículum de les Illes Balears d'Educació Primària de l'àrea de Ciències Socials.

3.1. Objectius generals

- Conèixer les característiques socials i culturals de Felanitx.
- Participar activament en activitats, sigui de manera individual o grupal, sempre amb un comportament responsable i constructiu.
- Ser crítics amb la intervenció humana en el medi, aprendre de quina manera la vida humana afecta l'entorn i adquirir hàbits i actituds de defensa i recuperació del medi ambient.
- Apreciar les diferències en el medi social i cultural que es produeixen amb el pas del temps i aplicar-les a l'estudi de la història de Felanitx.
- Identificar, plantejar-se i resoldre interrogants i qüestions relacionats amb elements significatius de l'entorn utilitzant diferents estratègies de recerca i tractament de la informació.
- Representar i interpretar fets i conceptes del medi social i cultural mitjançant codis gràfics i cartogràfics.

3.2. Objectius específics

- Crear activitats atractives i engrescadores per arribar a assolir els continguts proposats i que l'alumnat sigui capaç de realitzar-les.
- Apropar a l'alumnat al medi i l'entorn que ens envolta.
- Conscienciar a l'alumnat de la importància de la conservació del medi ambient.
- Fer créixer la curiositat per conèixer la història, cultura i la geografia de Felanitx.
- Saber utilitzar elements cartogràfics com el mapa.
- Introduir nous hàbits per ser més respectuosos amb el medi.

4. Metodologia utilitzada per desenvolupar el treball

Com ja he dit anteriorment, l'activitat que es proposa és una sortida didàctica pel terme municipal de Felanitx. Durant el recorregut es visitaran indrets on es podran veure i explicar diferents aspectes relacionats amb la geografia i altres àrees. En àmbits educatius no universitaris, com són les escoles, són freqüents les sortides didàctiques que integren coneixements de diferents àmbits (Bataller, s. f.).

Hem de ser conscients que l'alumnat ha de ser el protagonista del seu aprenentatge i han de ser ells mateixos els que generen el contingut d'aquest. Així doncs ens centrarem més en el procés d'aprenentatge que en el procés de l'ensenyament. D'aquesta manera el professor canvia el seu rol i passa a ser un guia que orienta, organitza, observa i ajuda en els moments que faci falta als seus alumnes (Maestro, Maestro, & Pedro, 2014).

Uns dels aspectes clau perquè un aprenentatge sigui significatiu per als infants, és a dir, que sigui sòlid i perdurable, són la motivació, el treball obert i el medi (Ballester, 2007). Durant la sortida podrem aconseguir aquest grau de motivació que es requereix, ja que les sortides escolars són un tipus d'activitat que engresca molt als infants i això fa que estiguin més motivats. Durant el mateix recorregut hauran de treballar de manera individual o col·lectiva, d'aquesta manera es durà a terme el treball obert entre alumnes diferents. El fet de poder relacionar continguts teòrics amb el medi, amb l'entorn que ens envolta, és un altre aspecte fonamental perquè aquest aprenentatge sigui perdurable en el futur. Així doncs, gràcies a les sortides aconseguirem relacionar aquests tres factors que s'han anomenat per assolir uns coneixements i un aprenentatge significatiu. Per treballar la geografia i la història a l'Educació Primària unes de les activitats fonamentals són l'observació i la constatació de fenòmens en el medi on s'ha desenvolupat, i és per això que es proposa aquest itinerari (Comas i Closas & Serra i Santallusia, s. f.).

Quan feim referència a sortida didàctica, ens referim a aquelles activitats proposades i organitzades pel personal docent que implica un desplaçament a un lloc diferent que no sigui la seva aula o escola. Són per tant, un recurs que ens ajuden a transformar la teoria impartida dins les aules en experiències reals a través de les vivències dels mateixos nins i nines (Maestro Rodríguez, 2017). Aquest mateix autor diu que, des d'un punt de vista educatiu, són molts els beneficis que aporta la comprensió de l'entorn natural. Per això, per aprendre del medi que ens envolta és millor tenir contacte amb ell, ja que d'aquesta manera l'aprenentatge serà més proper.

El present treball constarà de dues parts. La primera serà la part teòrica, la qual s'ha duit a terme a partir d'una recerca d'informació i continguts que es poden extreure de tots els espais o indrets que es visitaran durant el recorregut. Aquesta recerca és fonamental perquè seran aquests mateixos continguts i aquesta mateixa informació la que ens guiarà per poder fer les pertinents explicacions durant la sortida i que d'aquesta manera puguem tenir en tot moment una font de recursos útils per cobrir les necessitats de l'alumnat.

Per altra banda, la segona part serà més pràctica. Aquesta part seria el conjunt d'activitats que es duran a terme, sigui abans, durant o després de la sortida. Aquestes activitats serviran per apropar a l'alumnat a la realitat amb la finalitat d'assolir uns coneixements d'una manera més lúdica com és amb el cas de les excursions. Aquestes excursions o sortides de camp s'han considerat una alternativa educativa a l'educació magistral dins les aules (Monteagudo & Valencia, 2016).

Pel que fa a les activitats prèvies a la sortida serviran per veure en quin punt es troben o quins són els coneixements previs que té l'alumnat sobre tot allò que hem de veure. Durant la sortida es faran activitats relacionades amb els continguts que expliquem en el mateix moment. Finalment les activitats posteriors a l'excursió serviran per avaluar quin ha estat el grau d'assoliment dels coneixements del nostre alumnat.

Seràn de gran importància les converses prèvies a la sortida per deixar clar quin ha de ser el paper i el comportament dels nins i nines durant el recorregut (Córdoba Berroa, 2008). És clau que en tot moment predomini un clima de respecte i actitud positiva, de la mateixa manera que la cooperació. Aquests valors seràn els que ens ajudaran a poder assolir els objectius proposats en aquest treball.

5. Estructura i desenvolupament dels continguts

És fonamental i un requisit indispensable que abans d'una sortida didàctica el o la docent prepari tota aquella informació que ha de transmetre a l'alumnat. En aquest apartat es farà una descripció de cada un dels indrets que visitarem amb la informació i els continguts que es puguin tractar mentre es faci el recorregut.

L'objectiu d'aquest itinerari és visitar diferents espais i indrets que ens permetin tractar temes diversos com la història i la cultura del municipi, els sectors econòmics (primari,

secundari i terciari), aspectes com el relleu mitjançant l'observació del paisatge, entre d'altres, tots ells des d'un punt de vista relacionat amb la geografia.

Felanitx és una font inesgotable de recursos didàctics, com els que es presenten en aquest treball. Per cada un d'aquests llocs que es visitaran s'ha fet una recerca d'informació que pot ser útil i d'interès. Per a nosaltres, com a docents, ens pot servir el dia de demà si s'ha de dur a terme en algun moment aquesta sortida amb un grup d'infants. És un recorregut que es planteja amb la finalitat que els nins i nines, ja des de petits aprenguin a valorar la nostra cultura i l'apreciï, que siguin conscients del valor d'aquestes coses i que siguin crítics amb tot allò que ha causat i està causant l'home al nostre entorn amb el pas del temps.

5.1. Font de Santa Margalida

Aquesta font està situada al centre del poble a la plaça que porta el mateix nom, a la Plaça de Santa Margalida, just davant la Parròquia de Sant Miquel. Fou gràcies a aquesta font que es va poder assentar un primer nucli de població al seu voltant, ja que l'aigua que brotava arran del terra viatjava a través de síquies i era suficient per regar els horts del seu voltant. No està clar des de quan es va començar a aprofitar l'aigua de la font, però sí que ja es troba documentada l'any 1254, l'any de la conquesta.

Font de Santa Margalida i Església de Sant Miquel. Font: imatge pròpia

Aquesta font ha anat patint diferents canvis al llarg de la història. Antigament era coneguda com a "Pla de sa Font" però fou l'any 1490 que va passar a tenir el nom actual. Durant aquest mateix any l'illa de Mallorca sofria una gran sequera i després de les obres d'aprofundiment que es varen dur a terme, dia 20 de juliol (dia de Santa Margalida) del mateix any, l'aigua va començar a brotar. És per aquest motiu que des d'aleshores porta aquest nom i

des d'aquell mateix dia es va decidir que cada any el dia de Santa Margalida es faria una festa. D'això en fa més de cinc-cents anys i avui dia encara es segueix celebrant, sent aquesta la patrona del poble.

A més de les obres d'aprofundiment, ha sofert altres reformes, entre les quals destaca la que es va dur a terme entre els anys 1829 i 1833, obra del mestre Llorenç Rovira, introductor del corrent classicista a Felanitx, que va emmarcar la font amb una paret que pren la forma d'una ferradura de cavall.

Font de Santa Margalida. Font: imatge pròpia

Conta la llegenda que fou un home de fora poble que va arribar amb el seu cavall el dia de Santa Margalida. El pobre animal tenia tanta set que es va posar a gratar el terra amb la seva pota fins que un moment determinat va començar a brollar aigua. És per això que se li atorgà aquest nom i per simbolitzar el fet del cavall la font té forma de ferradura.

5.2. Mercat municipal

Pujant pel Carrer Major des de la Font de Santa Margalida, just al darrere de l'Església de Sant Miquel trobarem el Mercat Municipal. Aquest edifici va ser construït durant la Segona República, entre 1933 i 1936, quan el govern republicà va aprovar un projecte per reformar el

centre del poble. La construcció del mercat va ser dirigida per l'arquitecte Francesc Roca i Simó i és una obra d'estil regionalista. Finalment va ser inaugurat el dia posterior a l'esclat de la Guerra Civil Espanyola, dia 19 de juliol de 1936.

Mercat Municipal. Font: imatge pròpia.

Així com la Font de Santa Margalida, aquest edifici està situat al centre del nucli urbà de Felanitx, on antigament hi havia l'antic hospital i l'edifici de Sa Quartera. És un edifici de dues plantes i una de les seves característiques principals és que la planta baixa es troba semisoterrada a causa del fet que està construït a un carrer amb molt pendent i d'aquesta manera es va poder anivellar la planta superior.

La seva construcció fou impulsada pel que aleshores era el batle del poble, el republicà Pere Oliver. La seva intenció era construir un espai on poder allotjar els mercaders i punts de venda que es situaven sota la porxada de l'ajuntament. Malauradament, per culpa de l'esclat de la Guerra Civil i l'alçament militar el primer ús que se'n va fer d'aquest edifici va ser per empresonar als responsables de la seva construcció.

Durant els anys ha anat patint algunes reformes, però actualment està en molt bon estat i es troba obert al públic cada dia de la setmana exceptuant els dilluns. Al seu interior podem trobar petites paradetes de comerços locals, com ara una peixateria, dues paradetes de fruites i verdures, una carnisseria, un bar o una floristeria.

Tot i que amb el pas dels anys ha anat perdent força, el sector primari segueix tenint una gran importància en aquest terme. Aquest mercat, entre altres comerços del poble, és un espai que ofereix un ventall de productes de qualitat per aquella gent que segueix apostant pel comerç local.

5.3. La Sala

Just al davant de la façana del Mercat Municipal trobem aquest altre edifici, La Sala, o més conegut com l'Ajuntament. És una obra d'estil neogòtic que es va realitzar entre els anys 1885 i 1892 i fou construït a sobre un altre edifici que datava del segle XVII.

Mentre es duia a terme la construcció de La Sala, a partir de l'any 1891 fou el mallorquí Pere d'Alcàntara Penya qui es va encarregar de seguir el projecte. Es veu clarament com l'estil resultant té certa semblança amb altres obres del poble de les quals s'encarregà el mateix arquitecte, com per exemple l'església de Sant Alfons, cosa que significa que tingué un paper clau durant el procés de construcció.

Durant els anys s'han hagut d'anar fent algunes reformes, d'entre les quals destaca la que es va fer entre els anys 2008 i 2010, quan es va fer una reforma íntegra de l'edifici però només de l'interior, deixant intacte la façana i l'estructura de l'edifici. Aquesta obra es va haver de fer per així adaptar l'Ajuntament a les seves necessitats.

La Sala (Ajuntament de Felanitx). Font: imatge pròpia

5.4. Celler cooperatiu Es Sindicat

Més conegut com “Es Sindicat”, aquest és un edifici que està situat als afores del nucli urbà de Felanitx, a sota del puig de Sa Mola i per les seves característiques és un edifici únic a Mallorca. Les obres per aixecar l’edifici varen començar l’any 1919 i dos anys més tard, l’any 1921 ja estava en funcionament, tot i que al llarg dels anys es van anar fent obres d’ampliació del mateix celler.

Façana del Celler cooperatiu Es Sindicat. Font: imatge pròpia.

Felanitx ha estat i és terra de vins. La proposta de crear aquest celler va sorgir a partir de la idea que va tenir el que era aleshores el director de l’Estació Enològica, Ernest Mestre. Aquest projecte era bàsicament per donar sortida als cultius de vinya dels propietaris felanitxers que no tenien bodega pròpia, i d’aquesta manera no haver de vendre el raïm a uns preus molt baixos. De manera molt ràpida la cooperativa ja comptava amb 180 socis.

Durant molts i molts anys el sector primari ha tingut una gran importància dins el terme de Felanitx. La construcció d’aquest edifici emblemàtic n’és una mostra. Especialment destacaven la ramaderia (bestiar oví, boví, porquí i avícola) i l’agricultura amb cultius de secà i sobretot la vinya.

Entre els anys 1921 i 1923 només es comercialitzava el vi que es produïa amb els mateixos felanitxers. Amb el creixement dels cultius de vinya i coincidint també amb l’inici de les denominacions d’origen la venda del vi es va anar estenent de mica en mica per tota l’illa.

És a partir d'aquí que podem parlar també de la importància que va tenir el sector secundari al terme felanitxer. La indústria vitícola va anar en augment així com passaven els anys i Es Sindicat, a partir de la comercialització del vi es va convertir en una font d'ingressos important per als pagesos del terme.

Malauradament, a partir de l'any 1990 el celler va entrar en decadència i finalment va haver de tancar les portes a causa del gran deute que tenia amb l'entitat d'estalvi que fins aleshores els havia finançat. L'edifici es va subhastar i l'any 1992 el va adquirir el binissalemer Pau Ripoll, empresari també del món vitícola. Finalment l'any 2019 va passar a ser propietat del Consell de Mallorca.

Interior del Celler cooperatiu Es Sindicat. Font: imatge pròpia.

D'ençà que es va tancar ha estat víctima d'actes vandàlics i el seu estat actual és d'abandonament i ruïnes, tot i que des de fa unes setmanes han començat les obres per intentar recuperar l'edifici. Quan el va comprar Pau Ripoll era amb la intenció de reobrir-lo, però no va ser així. No es sap amb certesa què serà d'Es Sindicat en el futur, però durant els darrers mesos s'han posat sobre la taula diferents opcions per recondicar aquest espai i donar-li una segona vida. La primera proposta que va sorgir era la de convertir-lo en una fundació dedicada a Miquel

Barceló, artista felanitxer conegut internacionalment. Per altra banda i la que sembla que ha agafat més força és la de convertir l'antic celler en la seu de la facultat de Belles Arts, grau que vol començar a impartir Adema a les Illes Balears juntament amb la UIB.

5.5. Puig de Sant Salvador

A la sortida de Felanitx direcció Portocolom, a la dreta trobem el Puig de Sant Salvador. A més de ser el cim més alt del terme felanitxer, és també el més alt de la zona del llevant de Mallorca amb una altitud de 509 metres sobre el nivell del mar. D'aquest puig en destaquen una petita capella, que es troba a la vora de la carretera; la creu del Picot, que es troba gairebé a dalt de la pujada; el monument a Crist Rei, que està situat a dalt del puig i que té una alçada de set metres; finalment destaca l'església, dintre de la qual hi podem trobar la imatge de la Mare de Déu de Sant Salvador.

Creu del Picot vista des del Puig de Sant Salvador. Font: imatge pròpia.

Des d'aquest puig es pot gaudir d'unes vistes immillorables de la resta de l'illa. Per una banda tenim tot el pla de Mallorca fins a arribar a la Serra de Tramuntana, mentre que per altra banda podem observar gran part de costa, des de la zona de Portocristo fins a la zona de Ses Salines, podent observar, si el dia acompanya, l'arxipèlag de Cabrera.

El fet de tenir una panoràmica tan àmplia ens permet fer una gran observació del paisatge de tot el municipi. Per una banda, en el mateix puig podrem veure quin és el predomini de la flora de la zona, que són grans àrees de pinars i alguns alzinars. Per altra banda, a la zona més planera veurem que hi ha molts caps amb diferents tipus de conreus com poden ser les vinyes, altres camps on predominen els ametllers i garrofers i d'altres on hi ha sembrats com l'ordi, el blat o la civada. Podem veure doncs, tot i que ha minvat el conreu devora anys anteriors, els pagesos segueixen treballant les terres.

Per altra banda, tenir aquestes vistes des d'un punt elevat també ens permetrà treballar amb aspectes del relleu com, podent dur a terme activitats d'observació del paisatge o de localització geogràfica de pobles o altres muntanyes del municipi o més llunyanes amb la utilització d'un mapa.

En definitiva, poder visitar un lloc com el puig de Sant Salvador ens proporciona moltes oportunitats i ens obre camins per treballar diferents aspectes de la geografia en primera persona, cosa que no es podria fer des de dins una aula ordinària a més de poder estar en contacte amb el medi, fet que ajuda a l'aprenentatge de l'alumnat.

5.6. Portocolom

Portocolom, conegut com "es Port" pràcticament per tots els felanitxers, és el nucli urbà del terme amb més encant. Apareix documentat ja a partir de l'any 1242 amb el nom de "Portu Colum", però no fou fins al segle XIV que es començà a conèixer com a "Porto Colom" derivat del llatí "*portu columbi*" referent tal vegada al gran nombre de coloms que hi havia en aquells temps.

És un lloc idíl·lic on molts felanitxers passen l'estiu, encara que molts altres hi resideixen durant tot l'any. No obstant això, la construcció d'aquest nucli no data més enllà de la segona meitat del segle XIX, quan només hi habitaven unes sis famílies. Això era degut a la por a l'arribada a la pirateria que hi havia aleshores. Tot i que va ser com hem dit un poble poc habitat, va ser un port amb gran importància pel que fa a l'activitat comercial ja a partir dels segles XIV i XV. Però com ja s'ha anomenat, no va ser fins al segle XIX que el poble va créixer, així com es va desenvolupar també el port comercial, coincidint d'aquesta manera amb l'expansió vitícola que sofria Felanitx i l'illa de Mallorca. Alhora que creixia l'activitat

comercial també va anar creixent l'activitat pesquera, especialment a principis del segle XX, sector que també ha tengut gran importància en aquest nucli costaner.

Port de Portocolom. Font: imatge pròpia.

L'inici de la construcció del nucli urbanístic data aproximadament del 1880 quan es va aprovar el projecte per construir una colònia agrícola a la part antiga del port, a la zona de la Capella. Es volia començar a edificar al voltant de l'antic oratori, que avui en dia és l'Església de la Mare de Déu del Carme. Poc temps després es va començar a construir també a la zona de la Duana. Aquest conjunt de cases, però eren per estiuejar, ja que la majoria quedaven buides durant l'hivern, excepte algunes que eren de pescadors i residien tot l'any allà. Va ser finalment durant la dècada dels anys seixanta coincidint amb el *boom* turístic quan la població va augmentar fortament degut a l'arribada de turistes, la construcció de cases i hotels. Aleshores, les activitats econòmiques principals varen passar a ser les del sector terciari o de serveis, arrelat al turisme sobretot.

Portocolom té alguns llocs molt característics i amb un encant especial:

- Les **platges**. Trobem platges i cales d'aigües cristal·lines com per exemple es Racó de s'Algar, s'Arenal o Cala Marçal.

Es Racó de s'Algar. Font: imatge pròpia.

- Es **Riueto** i les **barraques**. Trobem aquestes barraques a tres zones del port, a la part de Sa Bassa Nova, a la part de Sa Capella i a la zona des Riueto. Són unes construccions que servien als pescadors per arraconar les seves barques i estris de pesca.

Es Riueto i les barraques. Font: imatge pròpia.

- El **far**. És un far cilíndric situat a la zona de sa Punta. Destaca per la seva gran alçada de 31 metres i per estar pintat amb franges blanques i negres.

Far de Portocolom. Font: imatge pròpia.

Amb aquesta visita a Portocolom podrem veure per tant com ha anat evolucionant el poble segons les seves necessitats. En els seus inicis com hem dit, només hi havia unes poques cases de pescadors que es dedicaven a la pesca, per tant al sector primari. A mesura que varen anar passant els anys el poble va anar creixent per donar cabuda a la gent que venia, fos per estiuejar o per dedicar-se també a la pesca. Però el canvi més gran s'observa a partir de la segona meitat del segle XX amb l'arribada de turistes, quan es van començar a construir grans edificis i hotels. A partir d'aquí la importància del sector primari va anar minvant, donant pas al sector terciari dedicat al turisme. És un clar reflex del canvi que han sofert les Illes Balears durant la història.

6. Proposta didàctica

Com ja s'ha dit al llarg d'aquest treball, el que es proposa és fer una sortida didàctica. Hem de tenir en compte que no hem de confondre una excursió o una sortida per esbarjo amb aquest altre tipus de sortida, la qual té una finalitat educativa. Això no significa que durant aquest recorregut l'alumnat pugui gaudir de l'experiència, ja que un dels principals objectius és que aprengui, però que alhora sigui d'una manera engrescadora i atractiva.

Aquesta és una proposta que es pot realitzar durant qualsevol estació de l'any però s'aconsella que sigui en dates properes a l'estiu, ja que la darrera aturada que farem serà a una platja i així podrem aprofitar perquè els alumnes puguin banyar-se.

6.1. Abans de la sortida

Dies abans que es vulgui fer la sortida nosaltres com a professors ens interessa saber què saben els nins i nines sobre tot allò que volem veure. Aleshores el que farem una primera activitat que consistirà a fer una pluja d'idees d'allò que coneixen de Felanitx mitjançant la tècnica 1-2-4.

Per començar, cada un dels alumnes de manera individual escriurà a un foli què és el que sap de Felanitx, curiositats, cultura, espais o llocs interessants, muntanyes, etc. Una vegada han passat uns minuts es posaran per parelles, compartiran la informació amb un dels seus companys o companyes i anotaran allò que no havien sabut abans. Després s'ajuntaran les parelles en grups cooperatius de quatre integrants i faran el mateix, compartir la informació i escriure tot el que els faltava dels altres companys. Finalment un membre de cada grup farà de portaveu i anirà dient tot allò que han escrit al seu foli perquè d'aquesta manera el professor ho vagi anotant a la pissarra de l'aula.

Si durant l'activitat veiem que algun dels nostres alumnes té dificultats o no sap moltes coses sobre el terme el podem ajudar amb diferents preguntes:

- On es troba Felanitx?
- Quins pobles hi pertanyen?
- Quan es celebren les festes?
- Té costa el terme de Felanitx?

- Quina és la muntanya més alta?

Una vegada s'ha fet el llistat a la pissarra de tot això que sabien els infants el mestre haurà de corroborar que la informació és correcta, en cas contrari ho haurà de corregir. Si és necessari, si ho creu necessari, podrà afegir informació que no hagi sortit amb les idees dels nins i nines.

Duent a terme aquesta activitat tindrem una idea de quins són els coneixements previs i a quin punt es troben els infants, i per tant, des d'on podem partir el dia de la sortida. Així també ens servirà per fer una primera avaluació alhora que ens serà una informació molt útil per veure al final de la sortida si aquests coneixements han augmentat o no.

6.1.1. Recomanacions pel dia de la sortida.

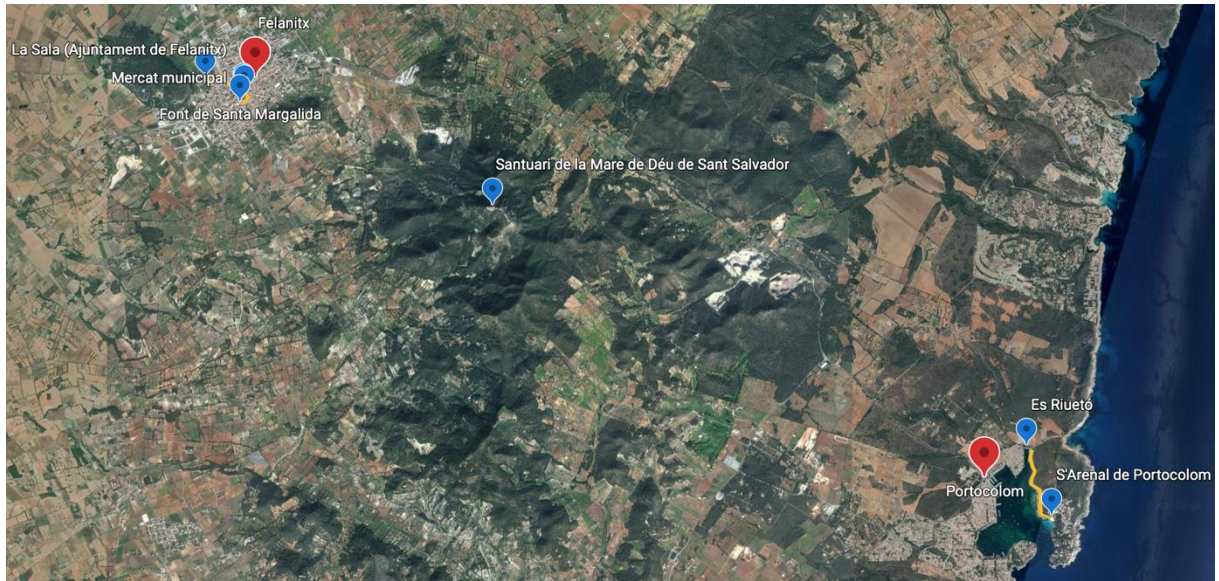
Donarem a l'alumnat una sèrie de recomanacions i coses que han de dur pel dia de la sortida:

- Roba i sabates còmodes per poder caminar.
- Gorra i crema solar.
- Berenar i aigua suficient.
- Banyador, xancles i tovallola.
- Es pot dur una càmera fotogràfica.
- Llapis i bolígraf.

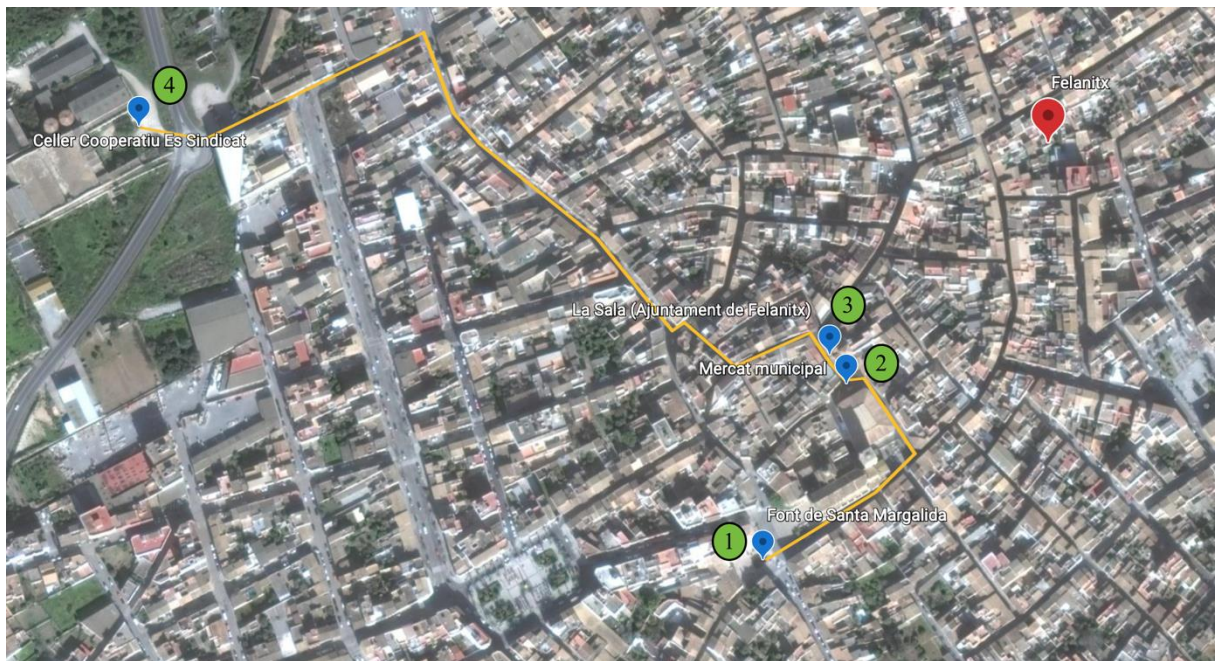
6.2. Durant la sortida

Posant en cas que la nostra escola es troba a Felanitx mateix ens veurem tots a les 9:00 del matí, a l'hora d'entrada. Una vegada hi siguem tots posarem rumb caminant cap a la nostra primera aturada. En el següent enllaç hi ha un recorregut virtual de l'itinerari que farem. Per veure correctament l'itinerari s'ha de pitjar al botó "presentar" i seguidament anar avançant amb la fletxa. A cada un dels llocs que es visitaran s'han afegit unes fotografies que es podran veure a la part superior dreta de la pantalla.

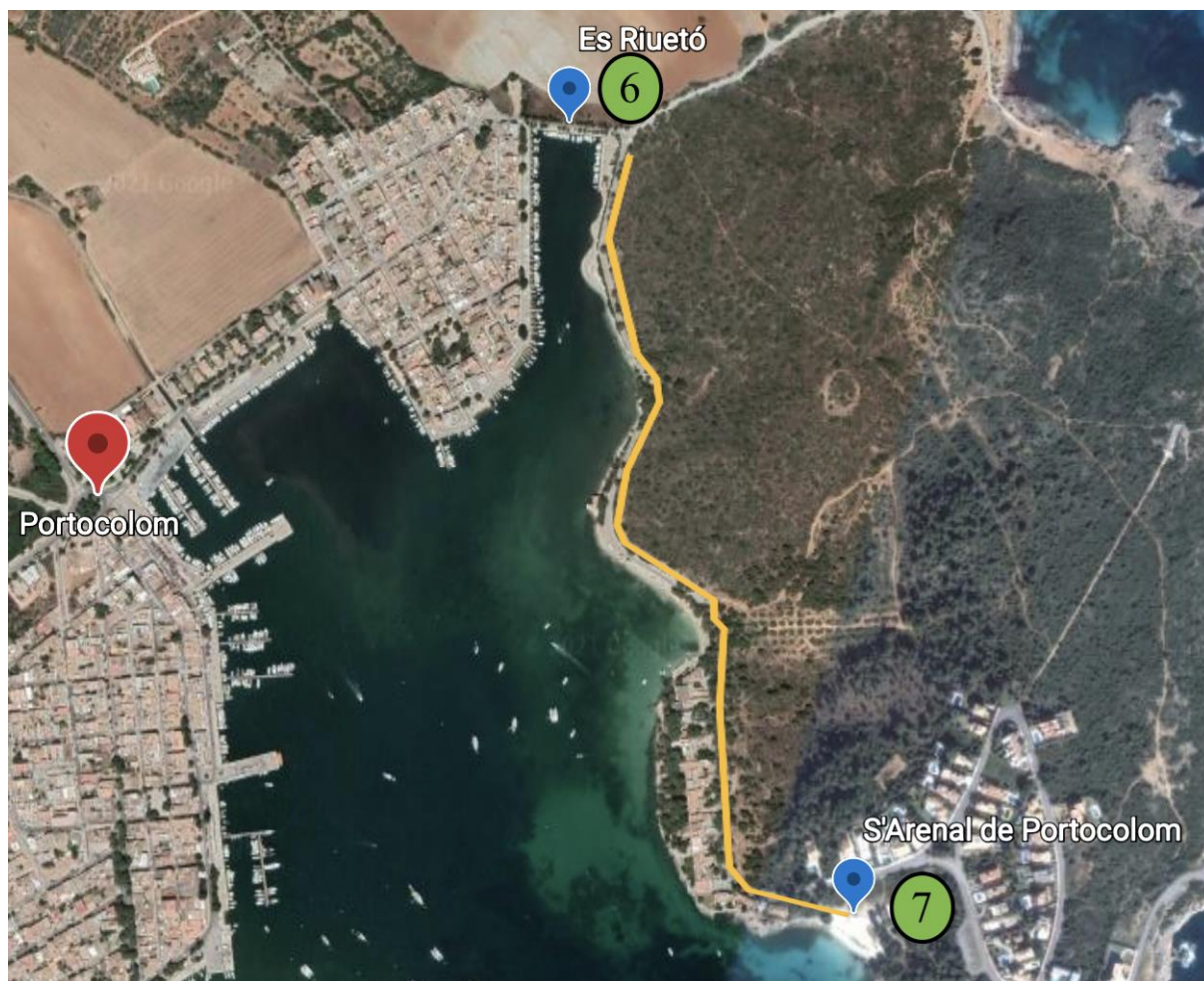
<https://earth.google.com/earth/d/1hYuGu6tWHo6wZcu8NasCZkBQrSrAyjgq?usp=sharing>

Vista general de tots els indrets del recorregut. Font: Google Earth

Punts d'aturada dins Felanitx. Font: Google Earth

Punts d'aturada dins Portocolom. Font: Google Earth

Una vegada hàgim arribat a la primera aturada repartirem a cada un dels alumnes el seu quadern d'aprenentatge ([Annex 1](#)) en el qual hi haurà diferents activitats que s'aniran fent a mesura que anem visitant els llocs.

Primera aturada	
Lloc d'aturada	Font de Santa Margalida
Temes a tractar	<ul style="list-style-type: none"> - Orígens de Felanitx. - Inicis del nucli de població. - Situació de la font i la seva importància en altres temps. - Llegenda de la font. - Estil arquitectònic. - Hidrografia.

Activitats del quadern de l'alumne	Activitats 1 i 2
------------------------------------	------------------

Després d'aquesta primera aturada agafarem el Carrer Major, vorejant la parròquia de Sant Miquel i just al seu darrere trobarem el lloc de la nostra segona aturada, el Mercat Municipal.

Segona aturada	
Lloc d'aturada	Mercat Municipal
Temes a tractar	<ul style="list-style-type: none"> - On està construït? Què hi havia abans? - Estil arquitectònic. - Per què té una plata soterrada? - Quin va ser el primer ús? - Quins comerços hi trobem? - Sectors econòmics.
Activitats del quadern de l'alumne	Activitats 3 i 4

Just al davant de la façana principal del Mercat Municipal hi trobem la tercera aturada d'aquest itinerari, La Sala o l'Ajuntament. En aquest indret podrem parlar amb el batle o algú que hi treballi. Entrarem a la sala d'actes on ens explicaran el funcionament del mateix ajuntament, qui hi treballa, de què s'encarreguen i les seves funcions.

Aquesta serà una bona oportunitat perquè l'alumnat faci propostes de millora per als infants pel que es refereix a infraestructures del poble com poden ser els parcs, llocs d'oci o estructures esportives. És important tenir l'opinió dels més petits per saber què és el que ells desitgen.

Tercera aturada	
Lloc d'aturada	La Sala o l'Ajuntament de Felanitx
Temes a tractar	<ul style="list-style-type: none"> - Estructura de l'edifici i la seva història. - Qui hi treballa? Quines funcions tenen?

	- Els càrrecs polítics.
Activitats del quadern de l'alumne	Activitats 5 i 6

Una vegada hàgim acabat aquesta visita anirem caminant pels carrers de La Vila fins a arribar a la següent aturada. Es troba fora del nucli urbà, per la qual cosa haurem de caminar uns 10-15 minuts. Una vegada allà farem una volta pel seu voltant i si és possible entrar a alguna de les seves sales, ho farem. Ens esperarà allà un empresari vitícola del mateix municipi que ens explicarà millor com funcionava antigament el celler i com han evolucionat durant els anys.

Quarta aturada	
Lloc d'aturada	Celler cooperatiu Es Sindicat
Temes a tractar	<ul style="list-style-type: none"> - Estructura de l'edifici. - Propostes de reforma i nous usos. - La vinya. - Els sectors econòmics: primari i secundari. - Importància del sector primari a Felanitx al llarg de la història. - Crisi i tancament del celler.
Activitats del quadern de l'alumne	Activitats 7 i 8

Per seguir el nostre itinerari serà necessari agafar l'autocar, que ens estarà esperant a l'esplanada d'Es Sindicat. Anirem cap al Puig de Sant Salvador. En arribar abans de fer les activitats berenarem tots junts a les àrees recreatives que hi ha sota els pinars del puig que estan habilitades amb diferents bancs i taules.

Cinquena aturada	
Lloc d'aturada	Puig de Sant Salvador
Temes a tractar	<ul style="list-style-type: none"> - Situació del puig: altitud, la Serra de Llevant... - Relleu del terme. - Observació del paisatge. - Les zones del terme de Felanitx. - Monuments que trobem.

	<ul style="list-style-type: none"> - Flora del municipi. - Sectors econòmics
Activitats del quadern de l'alumne	Activitat 9

Una vegada finalitzades les activitats d'aquest punt tornarem a agafar l'autocar i anirem direcció Portocolom, on visitarem dos llocs. El primer serà Es Riuetó, situat a la part antiga del port, on ens trobarem amb un antic pescador de la zona que ens explicarà una mica més sobre com era i com és la situació de la pesca avui dia, l'ús de les barraques. Ja que és resident del mateix nucli aprofitarem per demanar-li com ha canviat Portocolom amb l'auge del sector turístic i l'augment de població que hi ha hagut.

Sisena aturada	
Lloc d'aturada	Es Riuetó (Portocolom)
Temes a tractar	<ul style="list-style-type: none"> - Sector primari: la pesca. - Activitat comercial a l'antiguitat. - Les barraques. - Creació del nucli urbanístic. - Creixement demogràfic. - Diferents usos de les cases del port. - Sector terciari: turisme. Construcció d'hotels.
Activitats del quadern de l'alumne	Activitat 10 i 11

Finalment agafarem el caminet que hi ha just devora Es Riuetó i caminant arribarem fins a la platja de s'Arenal de Portocolom. Aquí l'alumnat podrà veure amb els seus propis ulls l'afluència de turistes que acudeixen a les platges de la zona.

Durant aquest recorregut que tindrà una durada d'uns 15-20 minuts, es durà a terme una recollida de fems per les vores d'aquest camí. El personal docent portarà les bosses i els guants necessaris per a l'alumnat. De la mateixa manera en arribar es farà el mateix a la platja de s'Arenal i pels seus voltants. Amb aquesta acció el que es vol és conscienciar a l'alumnat de la importància que té mantenir els entorns i els espais naturals com nets de fems com són per exemple les platges.

Setena aturada	
Lloc d'aturada	S'Arenal de Portocolom
Temes a tractar	<ul style="list-style-type: none"> - Sector terciari: turisme. - El far de Portocolom. - La costa del terme. - Contaminació.
Activitats del quadern de l'alumne	Activitat 12

Una vegada l'alumnat hagi acabat les activitats i s'hagin banyat serà moment d'agafar l'autocar i tornar cap a l'escola al punt de migdia.

6.3. Després de la sortida

Per veure si s'han assolit els coneixements després de la sortida didàctica es faran dues activitats.

6.3.1. Qüestionari final.

Aquest qüestionari ([Annex 2](#)) consistirà en una bateria de preguntes relacionades amb diferents aspectes que s'han tractat durant l'itinerari i es farà de manera individual. Algunes d'elles seran de múltiple resposta on només hi haurà una opció correcta, mentre que hi haurà altres activitats que seran de redactar la resposta, per tal que puguem veure observar el grau de síntesi que han tingut els infants.

A més, amb d'aquest qüestionari final obtindrem opinions dels infants que ens poden ajudar a fer una autoavaluació de nosaltres mateixos com a docents. Així podrem analitzar com ha anat, quines han estat les impressions i sensacions dels nins i finalment millorar tots aquells aspectes necessaris per a l'any vinent.

6.3.2. Presentació en grup

Aquesta activitat es realitzarà per grups cooperatius de quatre persones. Cada grup haurà de preparar una presentació amb els aspectes més rellevants o que més els hagin cridat l'atenció durant la sortida. Es podrà fer amb el format digital que elegeixin (Prezi, PowerPoint, Canva, Genially...), i podran afegir les fotografies que hauran pogut anar fent durant el recorregut.

7. Avaluació

Per poder dur a terme una avaluació completa seran diferents els aspectes que tindrem en compte:

- **Actitud:** Aquest aspecte és fonamental, ja que una bona actitud i predisposició durant tota la sortida seran la base per a l'aprenentatge. Es tindrà en compte l'actitud de l'alumnat d'abans, durant i després de la sortida, no tan sols el dia de la sortida. S'avaluarà mitjançant una rúbrica ([Annex 3](#)).
- **Quadern de l'alumne:** S'avaluarà el conjunt d'activitats que es duen a terme durant la sortida a mesura que es visiten els llocs. S'avaluarà a partir d'una rúbrica ([Annex 4](#)).
- **Qüestionari final:** Petita prova o qüestionari que es realitzarà el dia posterior a la sortida. N'obtindrem una puntuació numèrica en aquest cas.
- **Presentació en grup:** Es valorarà la qualitat de la presentació, així com l'exposició de tots els membres del grup. L'avaluació serà definida per una rúbrica ([Annex 5](#)).

Què s'avalua?	Percentatge	Mètode d'avaluació
Actitud	20%	Rúbrica
Quadern de l'alumne	40%	Rúbrica
Qüestionari final	25%	Numèrica
Presentació en grup	15%	Rúbrica

8. Conclusions

El primer que trec com a conclusió de la realització d'aquest treball sobre el terme de Felanitx és que me n'emport amb mi una maleta de recursos i aprenentatges de coses que fins ara no sabia. Per mi ha estat molt interessant poder fer aquest itinerari recorrent llocs als quals tenc una estima especial.

Abans tenia la sensació que molts mallorquins desconeixem moltes coses de la nostra terra i la nostra cultura, però ara m'he adonat que no és tan sols que tinguem aquest desconeixement de Mallorca en general, sinó que molts felanitxers (concarrins en el meu cas), no coneixem la història del nostre propi poble i moltes de les seves curiositats que l'envolten. És per aquest motiu que també m'agradaria en el futur transmetre això als meus alumnes, és molt important que coneguem d'on venim i cap a on anem. Necessitem com a docents crear aquesta curiositat als nins i nines ja des de ben petits de voler saber més sobre el seu poble i pens que amb una metodologia com és aquesta de la sortida didàctica és una forma d'engrescar a l'alumnat. Gaudeix un dia fora de les quatre parets de l'aula ordinària alhora que aprèn mentre està rodejat d'un entorn natural.

Avui dia molts dels nins i nines passen hores i hores davant dispositius electrònics com les tauletes o els ordinadors, o la televisió mateixa i és una autèntica llàstima. Record quan era petit que només tenia pressa d'haver acabat els deures per poder sortir a jugar al carrer amb el meu veïnat. Ara aquestes coses no es veuen. No hi ha nins als carrers, estan davant les pantalles. Aquesta és una forma de fer-los veure que hi ha moltes més coses de les que poden gaudir en lloc de passar les hores asseguts. Fer un recorregut com aquest, anar per la muntanya o fer una simple excursió amb els pares els serà molt més saludable i això també hem d'intentar que en siguin conscients.

El fet de programar una sortida com aquesta m'ha ajudat per agafar eines i estratègies per poder seguir un ordre i una seqüència d'activitats a realitzar abans de la sortida, durant i després. I he pogut veure també que el producte final té moltes coses diferents del que havia pensat des d'un principi, la qual cosa significa que la nostra tasca i les activitats que plantejam han de ser flexibles per si s'han de modificar en qualsevol moment.

Mallorca és una illa, tot i ser la més gran de l'arxipèlag balear és una illa petita i tenim el deure de cuidar-la. És una realitat que avui dia vivim del turisme molts de nosaltres, però això no significa que l'hàgim de descuidar. És una pena veure aquests camps abandonats i que

només s'aposta cap al sector terciari. Mallorca ha viscut molts anys del sector primari i pens que hauríem de ser crítics, fer un pensament i ajudar una mica més a aquells que aposten pel comerç i productes locals de primera qualitat.

9. Referències bibliogràfiques

- Ballester, A. (2007). L ' Aprenentatge Significatiu a La Pràctica. *Seminari d'aprenentatge significatiu*, (20), 26-30. Recuperado de <https://revistes.urv.cat/index.php/comeduc/article/view/372/349>
- Bataller, A. (s. f.). *Geografies literàries*.
- Cantó Doménech, J., & Fuertes Muñoz, C. (2015). The educational itinerary technique in Pre-service Teacher Education: An experience reconstructed. *@Tic. Revista D'Innovació Educativa*, 0(14). <https://doi.org/10.7203/attic.14.4417>
- Comas i Closas, F., & Serra i Santallusia, J. A. (s. f.). *BOADES : UNA SORTIDA*.
- Córdoba Berroa, A. (2008). “La importancia de las Excursiones Educativas como estrategia didáctica en la enseñanza de la Historia”. *Diálogos Revista Electrónica*, 9, 3661. <https://doi.org/10.15517/dre.v9i0.31814>
- Maestro, C., Maestro, C., & Pedro, D. (2014). “ *Los alumnos generan los contenidos y son los protagonistas de su propio aprendizaje* ”.
- Maestro Rodríguez, J. (2017). *Las salidas didácticas al entorno como recurso de enseñanza-aprendizaje de las ciencias*. 67.
- Monteagudo, D. G., & Valencia, U. De. (2016). *Biblio3W*.
- Sánchez Angosto, J. (2021). La cohesión salida de campo y geografía como recurso educativo. *GeoGraphos. Revista Digital para Estudiantes de Geografía y Ciencias Sociales*, 12, 1-37. <https://doi.org/10.14198/geogra2021.12.132>

9.1. Bibliografia consultada

Barceló Adrover, A., Bennàsar Coll, B. i Salvà Simonet, B., 2003. *Felanitx*. Palma de Mallorca: Hora Nova.

Xamena Fiol, P. i Rosselló Vaquer, R., 1976. *Història de Felanitx*, Volum primer. Mallorca: Ajuntament de Felanitx.

Xamena Fiol, P., 1975. *Història de Felanitx*, Volum segon. Mallorca: Ajuntament de Felanitx.

9.2. Altra webgrafia consultada

<http://felanitx.org/web/ca/ciutada/tradicions-i-llegendes/llegendes/>

<http://felanitx.org/web/ca/visitant/historia-tradicions-i-llegendes/tradicions/>

<http://felanitx.org/web/ca/visitant/historia-tradicions-i-llegendes/historia/>

<http://felanitx.org/web/ca/visitant/rutes/rutes-portocolom/sant-salvador/>

<http://ibalears.com/ca/blog/mallorca/sant-salvador-de-felanitx/>

<http://patrimonihistoricartisticdefelanitx.blogspot.com/2013/07/portocolom.html>

<http://www.caib.es/sites/curriculums/f/330265>

https://ca.wikipedia.org/wiki/Celler_cooperatiu_de_Felanitx

https://ca.wikipedia.org/wiki/Felanitx#/media/Fitxer:Localitzaci3_de_Felanitx_respecte_de_Mallorca.svg

https://ca.wikipedia.org/wiki/Fitxer:Mapa_comarcal_de_Mallorca.svg

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Portocolom>

https://ca.wikipedia.org/wiki/Sant_Salvador_de_Felanitx

<https://estimadaterra.wordpress.com/2017/08/30/sa-font-de-santa-margalida-de-felanitx-a-mallorca-entre-la-realitat-i-la-llegenda/>

<https://felanitx.org/web/ca/ciutada/presentacio-del-municipi/portocolom/>

<https://fitaafita.com/puig-de-sant-salvador-felanitx/>

<https://ideib.caib.es/visor/>

<https://photos.google.com/share/AF1QipMfB2tTIN7pSr-VeuPut1WMee0QUyX04h1OtsztJ84zeJdFUXWsZFWc7TwbOBz11w/photo/AF1QipPbBIPbXioFf-BP0tJhRVYmd07UZ-fLDp3m7Iz0?key=VFB5cW1hOFprSjhOWTIQdm9VSUZVcUZMNGwyek5B>

<https://reskyt.com/ca/administracio/felanitx/llocs-dinteres/es-sindicat/163862.html>

<https://reskyt.com/ca/administracio/felanitx/llocs-dinteres/la-sala-ajuntament/162008.html>

<https://reskyt.com/ca/administracio/felanitx/llocs-dinteres/mercat-municipal/162007.html>

<https://reskyt.com/ca/administracio/felanitx/llocs-dinteres/plaa-de-sa-font-de-santa-margalida/162001.html>

<https://web.conselldemallorca.cat/-/celler-cooperatiu-es-sindicat-felanitx>

<https://www.arteguias.com/islasbaleares/guiafelanitxmallorca.htm>

<https://www.fonstdetramuntana.com/migjorn/felanitx>

<https://www.illesbalears.travel/recurs-turistic/ca/mallorca/santuari-mare-de-deu-de-sant-salvador>

<https://www.ultimahora.es/noticias/part-forana/2016/07/18/204606/mercat-felanitx-historia-disputa.html>

10. Annexos

10.1. Annex 1: Quadern de l'alumne

QUADERN DE L'ALUMNE

ITINERARI PEL TERME MUNICIPAL DE FELANITX

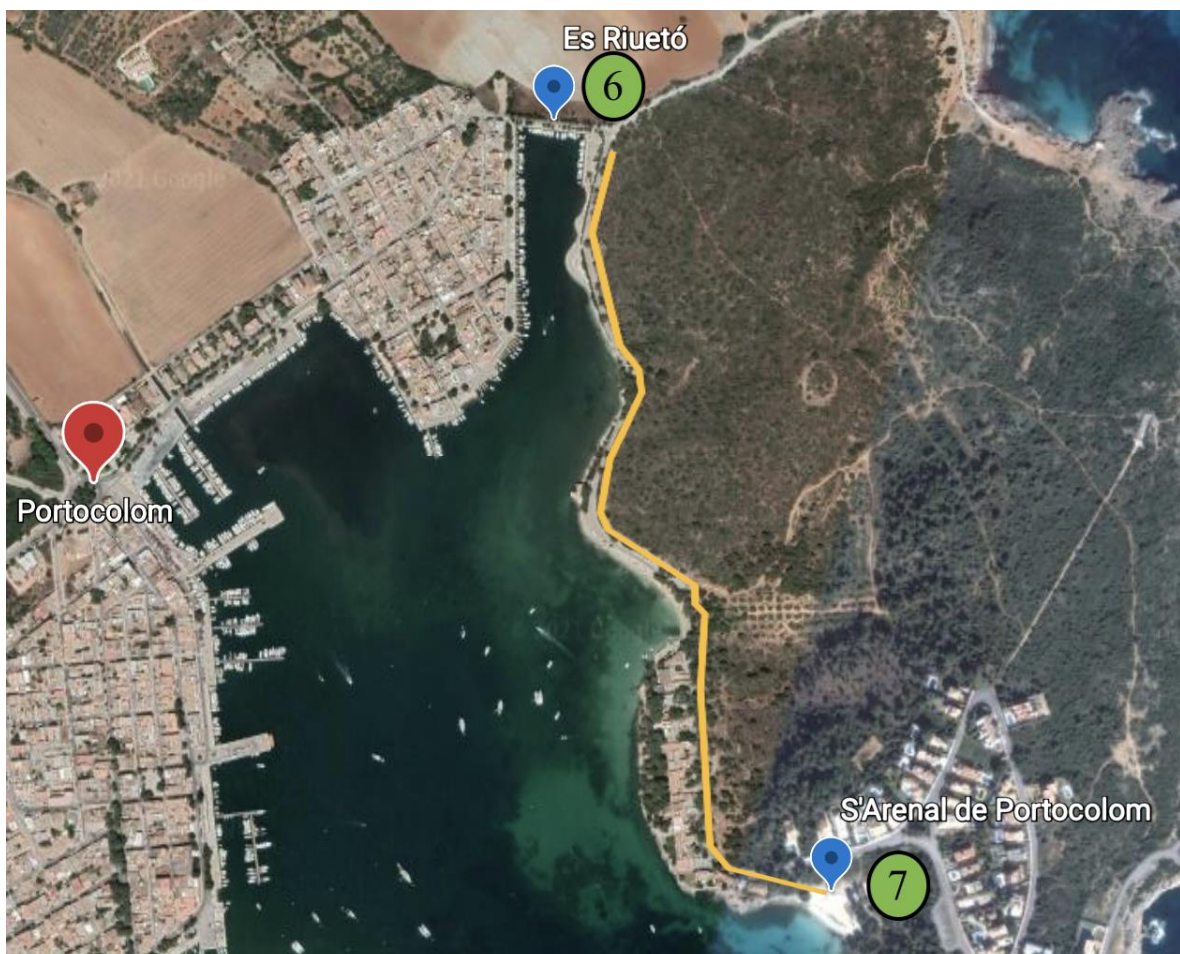
ALUMNE:

DATA DE LA SORTIDA:

Aquesta és la primera part del recorregut que farem durant el dia d'avui:

Després de fer una aturada al Puig de Sant Salvador, aquesta serà la segona part del recorregut:

- **Com es transportava l'aigua en altres èpoques?**

- **Quin estil arquitectònic té la font?**

- **Què és una llegenda? Creus que és real el que diu aquesta us han contat?**

Activitat 3: Som mercaders.

- **Què són els sectors econòmics? Quins coneixes?**

- **Posa almenys dos exemples de cada sector econòmic.**

- **Quin tipus de comerços trobem dins el Mercat Municipal?**

Activitat 6: Millorem el barri.

- Si tu fossis el batle o la batlessa, què voldries canviar del teu poble?

Activitat 7: La vinya.

- A quin sector econòmic pertany la vinya?
- Com va ser d'important aquest sector en el passat?
- On s'exportava el vi que es produïa en aquest celler?

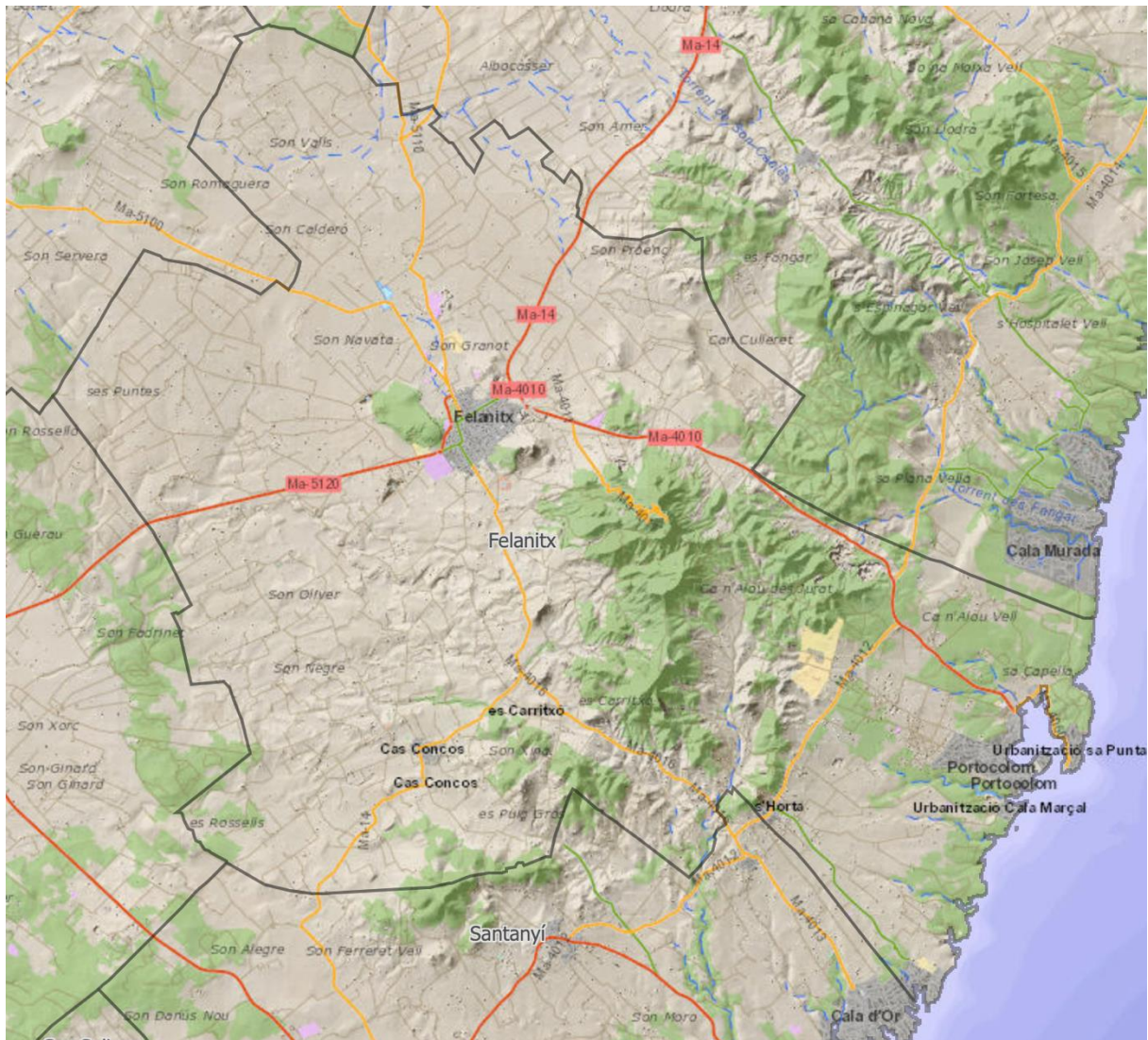
Activitat 8: El celler.

- Per què es va haver de tancar el celler?
- Quin és el seu estil arquitectònic?
- Què hi volen construir en el futur?

Activitat 9: A dalt de tot de Felanitx.

- Quins són els monuments més destacats que hi ha en aquest puig?

- Marca en el següent mapa del municipi les diferents zones que té el terme de Felanitx.

- Assenyala què pots veure des d'aquí dalt.

Felanitx	Cas Concos	Puig de s'Envestida
Castell de Santueri	Serra de Tramuntana	S'Horta
Es Carritxó	El Calvari	Portocolom
Cap de Formentor	Cabrera	Cap de Ses Salines

- Quines espècies d'arbres pots veure en aquest puig? I en els camps de conreu, en coneixes algun?

Activitat 10: Coneixem el port.

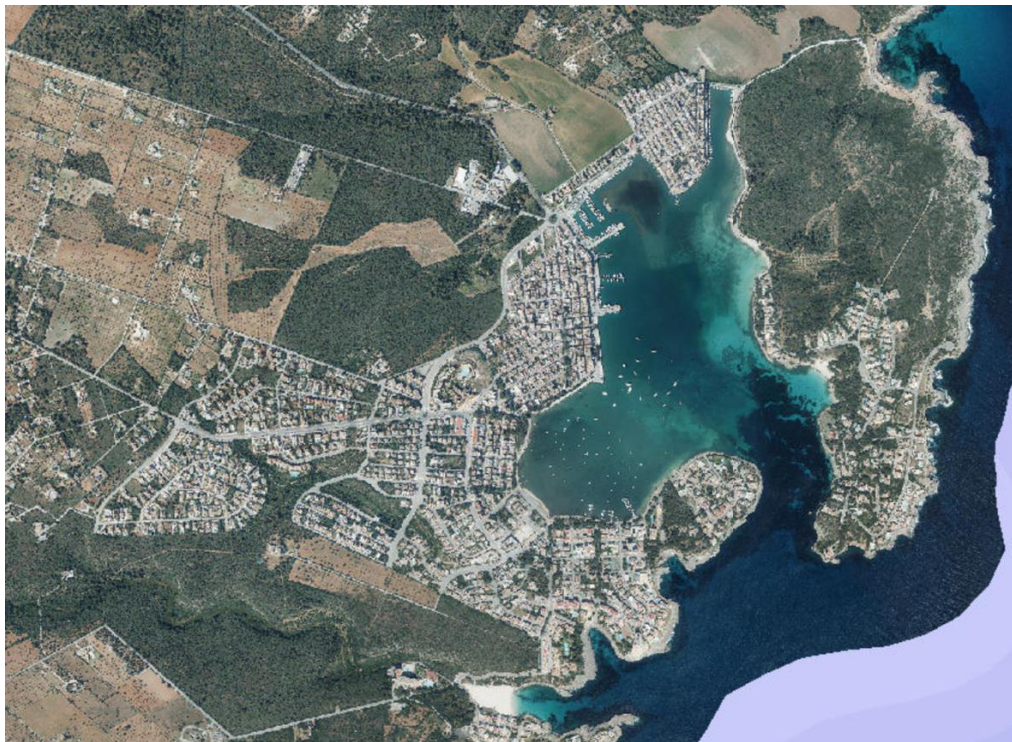
- Què són les barraques? Per què servien?
- Com ha evolucionat el sector de la pesca? A quin sector econòmic correspon?

Activitat 11: Boom!

- Qui vivia a les primeres cases de Portocolom?
- Com i per què va començar la construcció del nucli urbanístic?

Activitat 12: Què veus?

- **Quines diferències pots observar entre aquestes dues imatges?**

10.2. Annex 2: Qüestionari final

[https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfSTxazcPKVqBZLxY4dQ5jdcuGrACR7Zj_TpYdC4oZY5-XVHg/viewform?usp=sf link](https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfSTxazcPKVqBZLxY4dQ5jdcuGrACR7Zj_TpYdC4oZY5-XVHg/viewform?usp=sf_link)

10.3. Annex 3: Rúbrica d'avaluació d'actitud

Rúbrica d'avaluació de l'actitud				
	Excel·lent	Bastant bé	Suficient	Falta millorar
Actitud	Ha tingut una actitud positiva en tot moment	Ha tingut una actitud positiva pràcticament sempre	L'actitud ha estat millorable en certs moments	L'actitud no ha estat correcta durant la sortida
Atenció	Ha atès en tot moment a les explicacions que s'han fet	Ha mantingut l'atenció gairebé tot el temps	S'ha distret sovint mentre es duïen a terme les explicacions	No ha atès de manera correcta a les explicacions durant la sortida
Participació	Ha tingut una gran participació i ha fet bones aportacions	La seva participació ha estat correcta, però no ha fet pràcticament cap aportació	Gairebé no ha participat durant el transcurs de la sortida. Ha fet alguna intervenció	No ha participat ni ha aportat idees
Esforç	S'ha esforçat en tot moment per aprendre nous coneixements	S'ha esforçat gairebé tot el temps de la sortida	De vegades ha faltat veure una mica més d'esforç	No s'ha esforçat gens per aprendre nous coneixements
Respecte	Ha mostrat en tot moment respecte cap al personal docent i als altres companys i companyes	Ha estat correcte pràcticament durant tot el transcurs de la sortida	En alguna ocasió puntual li han hagut de cridar l'atenció i després ha millorat el comportament	Li han hagut de cridar l'atenció constantment

10.4. Annex 4: Rúbrica d'avaluació del quadern de l'alumne

Rúbrica d'avaluació del quadern de l'alumne				
	Excel·lent	Bastant bé	Suficient	Falta millorar
Presentació	El quadern mostra una bona presentació	Bona presentació però amb alguns aspectes a millorar	La presentació podria ser més correcta	Mala presentació del quadern
Activitats	Ha fet totes les activitats	Hi ha algunes activitats per acabar	Falten activitats per fer	Falten moltes activitats per fer
Capacitat de reflexió	Les activitats mostren una gran capacitat de reflexió	Algunes activitats contenen aspectes reflexius	Gairebé no apareixen aspectes reflexius	No mostra capacitat de reflexió
Vocabulari i terminologia	Utilitza un llenguatge adequat amb vocabulari relacionat amb la sortida	Utilitza un llenguatge adequat, però no introdueix vocabulari relacionat amb la sortida	El llenguatge no és del tot correcte. No apareix nou vocabulari	El llenguatge no és correcte i no apareix vocabulari relacionat amb la sortida
Autonomia	Ha realitzat les tasques sense ajuda	Ha realitzat gairebé totes les tasques sense ajuda	Ha realitzat moltes tasques amb ajuda	Gairebé totes les tasques les ha realitzades amb ajuda
Aprenentatge	Mostra clares evidències que ha après nous coneixements	Mostra alguns signes que ha après nous coneixements	Escassos signes que ha après nous coneixements	No mostra evidències d'aprenentatge
Selecció de la informació	Selecciona adequadament la informació que necessita	Selecciona gairebé sempre de manera correcta la informació que necessita	De vegades selecciona informació que de vegades no és rellevant	Mala selecció de la informació

10.5. Annex 5: Rúbrica d'avaluació de la presentació en grup

Rúbrica d'avaluació de la presentació grupal				
	Excel·lent	Bastant bé	Suficient	Falta millorar
Participació	Tots els membres del grup han participat de manera equitativa	Alguns membres del grup han participat més que altres	Algun/s membres gairebé no han participat	Algun/s membres del grup no han participat
Estructura de la presentació	Estructura clara i ordenada de la presentació	Estructura clara però amb alguns aspectes de desordre	Poc ordre de bastants aspectes de la presentació	Mala estructura de la presentació
Selecció de continguts	Selecció adequada i coherent dels continguts	Bona selecció en gran part dels continguts	Part dels continguts no són rellevants	Mala selecció dels continguts
Aspectes orals	Vocalitzen i se'ls entén molt bé	De vegades baixen el to de veu però ho fan prou bé	Poca vocalització i to de veu no massa elevat	Poca vocalització i to de veu molt baix
Vocabulari utilitzat	Vocabulari adequat al que expliquen. Introdueixen vocabulari relacionat amb la sortida	Vocabulari adequat però no introdueixen molt vocabulari nou	Gairebé en tot moment el vocabulari és adequat. Poques introduccions de vocabulari nou	Vocabulari no adequat a la presentació i sense vocabulari nou referent a la sortida
Preparació prèvia	S'ho han preparat molt bé	S'ho han preparat prou bé	De vegades necessita ajuda dels apunts	Necessita en tot moment l'ajuda dels apunts
Comunicació no verbal	Postura adequada i mira al públic	Postura adequada però no mira al públic	De vegades té una mala postura i no mira al públic	Mala postura i no mira al públic